

Er zit muziek in theater

Versterking functie theater Gemeente Nijmegen

Inhoudsopgave

1. Omschrijving van de opdracht.....	3
2. Achtergrond	6
3. Theaterketen in beeld	9
4. Bevindingen over de keten op hoofdlijnen.....	10
5. Swot-analyse van de Nijmeegse theatersector	14
6. Aanbevelingen voor versterking van de theatersector	15

1. Omschrijving van de opdracht

1.1. Aanleiding

Op 25 september 2019 heeft de gemeenteraad van Nijmegen de cultuurvisie *Groei*. vastgesteld inclusief een nieuw subsidiehuis. Dit subsidiehuis kent verschillende subsidieregelingen en om haar te adviseren over ingediende subsidieaanvragen heeft het college van B&W een commissie benoemd (commissie Groei.). In het adviesrapport dat deze commissie heeft opgesteld n.a.v. de beoordeling van de aanvragen binnen de subsidieregeling Meerjarige culturele programma's, zegt ze het volgende¹:

‘De commissie concludeert dat de disciplines theater en dans minimaal en versnipperd aanwezig zijn in Nijmegen. Wel is er ruimte voor en vraag naar. De commissie adviseert een kwartiermaker theater aan te stellen die onderzoek kan doen naar de aanwezige spelers, hoe deze elkaar kunnen versterken en waarvoor nog ruimte is in Nijmegen. Het theaternetwerk Nijmegen bestaat in eerste instantie uit Stadsschouwburg Nijmegen en Concertgebouw de Vereeniging en de gehonoreerde theateraanvragers.

Daarnaast reserveren we € 30.000 voor nieuwe plannen die voortkomen uit het werk van de kwartiermaker. Ook reserveren we, na het wegvallen van Theatergroep Kwatta in haar huidige vorm, een bijdrage voor jeugdtheater’.

In overleg met de commissie en ter zake deskundigen, heeft de gemeente vervolgens besloten het advies van de commissie op de volgende manier vorm te geven:

Een onderzoek te laten doen naar de discipline theater in Nijmegen Op basis van de resultaten uit dat onderzoek een vervolgtraject op te starten, waarbij het aanstellen van een kwartiermaker een van de opties kan zijn. Voor de functie van kwartiermaker reserveerde de commissie een bedrag van € 10.000 p.j.

Voor alle duidelijkheid: dit onderzoek beperkt zich tot de theaterfunctie in Nijmegen. De discipline dans en onderzoek naar de functie jeugdtheater vallen niet binnen deze opdracht.

De gemeente vroeg Blueyard dit onderzoek uit te voeren.

¹ Adviesrapport commissie Groei. pagina 20

1.2. Aanpak Blueyard

Blueyard is door de opdrachtgever gevraagd een beknopt onderzoek te doen om op hoofdlijnen tot een aantal aanbevelingen te komen.

1.2.1. Vraagstelling

De vraagstelling bestaat uit een inventarisatie van het theaterveld, het beschrijven van de kansen en het doen van aanbevelingen ter versterking ervan.

1.2.2. Inventarisatie

- Het in beeld brengen van de huidige invulling van de discipline theater in Nijmegen, zowel op het gebied van productie als presentatie
- Bepalen van de behoefte/vraag van de stakeholders uit de sector, ook waar het gaat om fysieke speelplekken
- Bekijken welke kansen er nog onbenut blijven, ook door de sector zelf
- Het geven van een indicatie van de behoefte aan aanbod m.b.t. theater in Nijmegen
- Bekijken of er mogelijkheden liggen tot eventuele uitbreiding of versterking van dit aanbod, ook gezien vanuit de doelstellingen uit de cultuurvisie Groei.
- Bezien waar kansen liggen tot samenwerking, afstemming en versterking binnen de discipline, en wat dat zou opleveren
- Adviseren wat de opdracht aan een eventuele kwartiermaker zou moeten zijn en/of de opdracht aan de spelers in het veld.

1.2.3. Deskresearch

Dit rapport is mede tot stand gekomen via deskresearch. Daartoe zijn de volgende documenten gebruikt:

- Staat van Cultuur in Nijmegen (2019)
- Groeidocument 025 (2019)
- Eindrapport culturele samenwerking Arnhem-Nijmegen (2017)
- Adviesrapport Smaakt naar meer! – Commissie Groei (2020)
- Groei. Cultuurvisie Nijmegen (2020)
- Rapportage publieksonderzoeken podia (2019)

1.2.4. Gesprekken

In samenspraak met de opdrachtgever werd een lijst opgesteld met een brede vertegenwoordiging uit de culturele sector, van producerend tot presenterend, van amateur tot prof, van theater tot muziek en van Nijmegen tot Arnhem.

Tussen 22 januari en 1 maart 2021 zijn gesprekken gevoerd met de volgende personen:

- Stadsschouwburg/De Vereeniging – Eva Middelhoff & Lieke Jordens
- Lux – Pien Houthoff & Michèle Bouwmans
- Lindenberg – Teddy Vrijmoet
- Greppel – Rik Luijmes
- Gras / NYMA theater – Nicky Ebbeng
- Kwatta – Ilse Peeman en Josee Hussaarts
- De Verspiegeling – Elly de Bruin (voorheen Snip)
- Festival de Oversteek – Bas Broeder
- Toneelgroep Oostpool – Michiel Nannen & Charli Chung
- Perelman – Ilse Schaminee

- Commissie Groei – Joy Arpots
- Doornroosje – Toine Tax
- Gemeente Nijmegen – Wethouder Noël Vergunst
- Cultuurscout Nijmegen – Monique Klabbers
- Cultuurmakelaar 025 – Margo Geers
- De Nieuwe Oost – Eve Hopkins

1.2.5. *Advies*

Op basis van de uitkomsten van de inventarisatie en de gevoerde gesprekken hebben we een advies uitgewerkt over de te nemen stappen m.b.t. de wijze waarop de discipline theater in Nijmegen versterkt kan worden. Daarbij zijn kansen en aanbevelingen in beeld gebracht alsook wat de consequenties zullen zijn, in het bijzonder voor:

- de vraag en het aanbod
- de stakeholders in de sector
- publiek (cultuur voor iedereen)

NB. In dit rapport wordt regelmatig gesproken over het amateur-, semiprofessionele en het professionele circuit. Onder semiprofessioneel verstaan we in dezen de organisaties die deels met professionals en deels met amateurs werken.

Vanuit Blueyard werd de opdracht uitgevoerd door Nicolien Luttels en Margot Gerené.

2. Achtergrond

2.1. Staat van Cultuur in Nijmegen

In 2019 schreef Geert Boogaard van Blueyard een cultuurvisie voor Nijmegen; Staat van Cultuur in Nijmegen – bouwstenen voor een nieuwe cultuurvisie. Zijn belangrijkste, voor dit rapport relevante, observaties waren:

- Nijmegen is vooral sterk in (pop)muziek, festivals en film. Ook is er in de stad sterk in literatuur- en taalprojecten.
- In Nijmegen gebeurt heel veel op kleine schaal. Te veel daarvan blijft onder de radar en groeit niet door. Deze basis heeft een te grote afstand tot de professionele instellingen.
- Het gaat goed met bezoekersaantallen. Het succes ligt met name in (pop)muziek, film en festivals.
- Nijmegen doet nauwelijks aan collectieve cultuurmarketing.
- In Nijmegen wordt niet strategisch naar de culturele inhoud gekeken; zo werkt de stad niet aan een meerjarenagenda met o.a. themajaren. Ook zit er weinig strategie achter de projectsubsidies.
- Nijmegen heeft een van de laagste cultuurbudgetten van het land. Er is vrij weinig projectgeld. Kansen op ontwikkeling worden daardoor gemist. Net als bijdragen van het rijk en externe fondsen.

De aanbevelingen die destijds werden gedaan waren onder andere:

- Benoem wat de belangrijke betekenissen van kunst en cultuur voor Nijmegen zijn (in het licht van de grote opgaven voor de stad).
- Wanneer de opgaven van de stad, en in het verlengde daarvan de geselecteerde groep belangrijke betekenissen van kunst en cultuur, de basis vormen voor het cultuurbeleid, dan is een volgende stap om de instellingen en projecten daar ook op te beoordelen en om vervolgens keuzes te maken. Baseer vanaf 1 januari 2021 de subsidiëring van elke culturele instelling en elk cultureel initiatief op het nieuwe cultuurbeleid. Daarmee loopt de gemeentelijke systematiek gelijk aan die van het ministerie van OCW.
- Hanteer verschillende looptijden. Eenmalig of één jaar (projectsubsidie) / twee jaar (programmasubsidie) / vier jaar (institutionele subsidie).
- Stel een of meer onafhankelijke adviescommissies aan.
- Laat instellingen die voor twee of vier jaar aanvragen, een businessplan indienen.
- Stel de projectregeling meerdere keren per jaar open.
- Benoem een cultuurcoach of -scout.

In vervolg op het rapport van Blueyard verscheen in 2020 *Groei*, de cultuurvisie van de gemeente zelf. Daarin staat omschreven dat veel van de bovengenoemde aanbevelingen worden overgenomen.

Kort samengevat beschrijft de gemeente Nijmegen hoe vanaf 2020 de doelstellingen van het cultuurbeleid verwezenlijkt moeten worden.

In de samenvatting lezen we: ‘Centraal in het nieuwe beleid staat de betekenis van cultuur voor de ontwikkeling van Nijmegen: cultuur is van belang voor de vitaliteit van de leefgemeenschap in onze stad en regio. We plaatsen cultuur in het perspectief van deze betekenis, waarbij cultuurbeleid wordt gelinkt aan het ruimtelijke, economische en sociale domein en de opgaven die de stad daarin heeft.’

Binnen de cultuurvisie staan drie programmalijnen omschreven:

1. kunst en cultuur voor en door iedereen;
2. aantrekkingskracht van Nijmegen vergroten door middel van cultuur;
3. ruimte voor innovatie en creativiteit.

Ook wordt in de cultuurvisie een verhoging van het budget voor cultuur aangekondigd.

Voor de beoordeling van de plannen werd voor de eerste keer een externe adviescommissie (met de naam Groei) aangesteld. Deze commissie publiceerde in juli 2020 het adviesrapport *Smaakt naar meer*. In het beeld dat de commissie schetst van de verschillende disciplines, merken zij o.a. op:

“Opvallend is dat theater en dans in Nijmegen nauwelijks zijn vertegenwoordigd en dat er, volgens de commissie, sprake is van een versnipperd beeld tussen de wél aanwezige organisaties en instellingen. Deze observaties leiden tot enkele voorzichtige positieve subsidieadviezen, een reservering van het budget en een aanbeveling.” De genoemde aanbeveling staat in paragraaf 1.1 nader omschreven.

2.2. Samenwerking 025

Omdat er voor de theatersector in Nijmegen ontwikkelingen zijn en mogelijk nog onontgonnen kansen liggen in de Samenwerking 025 beschrijven we kort de huidige stand van zaken.

In het kader van het door de Raad voor Cultuur bepleitte en door het ministerie gevraagde *regioprofiel*, ontwikkelden vertegenwoordigers van de culturele sector in Arnhem en Nijmegen in 2019 een visie op de regio: het Groeidocument 025 Arnhem Nijmegen.

Het document beschrijft hoe de twee steden ieder vanuit hun eigen ontstaansgeschiedenis herkenbare identiteiten hebben ontwikkeld, die van elkaar verschillen maar elkaar ook aanvullen; de bestuurlijke zakelijkheid en nuchterheid van Arnhem - de zuidelijkste stad van het noorden - en de meer losse, bourgondische mentaliteit van Nijmegen - noordelijkste stad van het zuiden.

Ook op cultureel gebied hebben beide steden hun eigen signatuur en kracht ontwikkeld. Volgens de opstellers kent Arnhem een “vitaal en divers productieklimaat”, met instellingen op het gebied van theater, dans, (klassieke) muziek, beeldende kunst en vormgeving (mode). Nijmegen staat meer bekend als “podium- en presentatiestad”. Met name voor popmuziek en film. Nijmegen onderscheidt zich volgens de schrijvers door de vele festivals die de stad kent. Samen vertegenwoordigen beide steden de hele reeks van opleiding – productie – presentatie, en zijn nagenoeg alle kunstvormen vertegenwoordigd.

Het profiel bevat voorstellen voor thematische samenwerking in aanloop naar de periode 2021-2024 in de vorm van proeftuinen en biedt aanknopingspunten op de thema's cultuureducatie, cultuurparticipatie, internationalisering, vernieuwing van aanbod, genres en werkwijze, talentontwikkeling en leefomgeving.

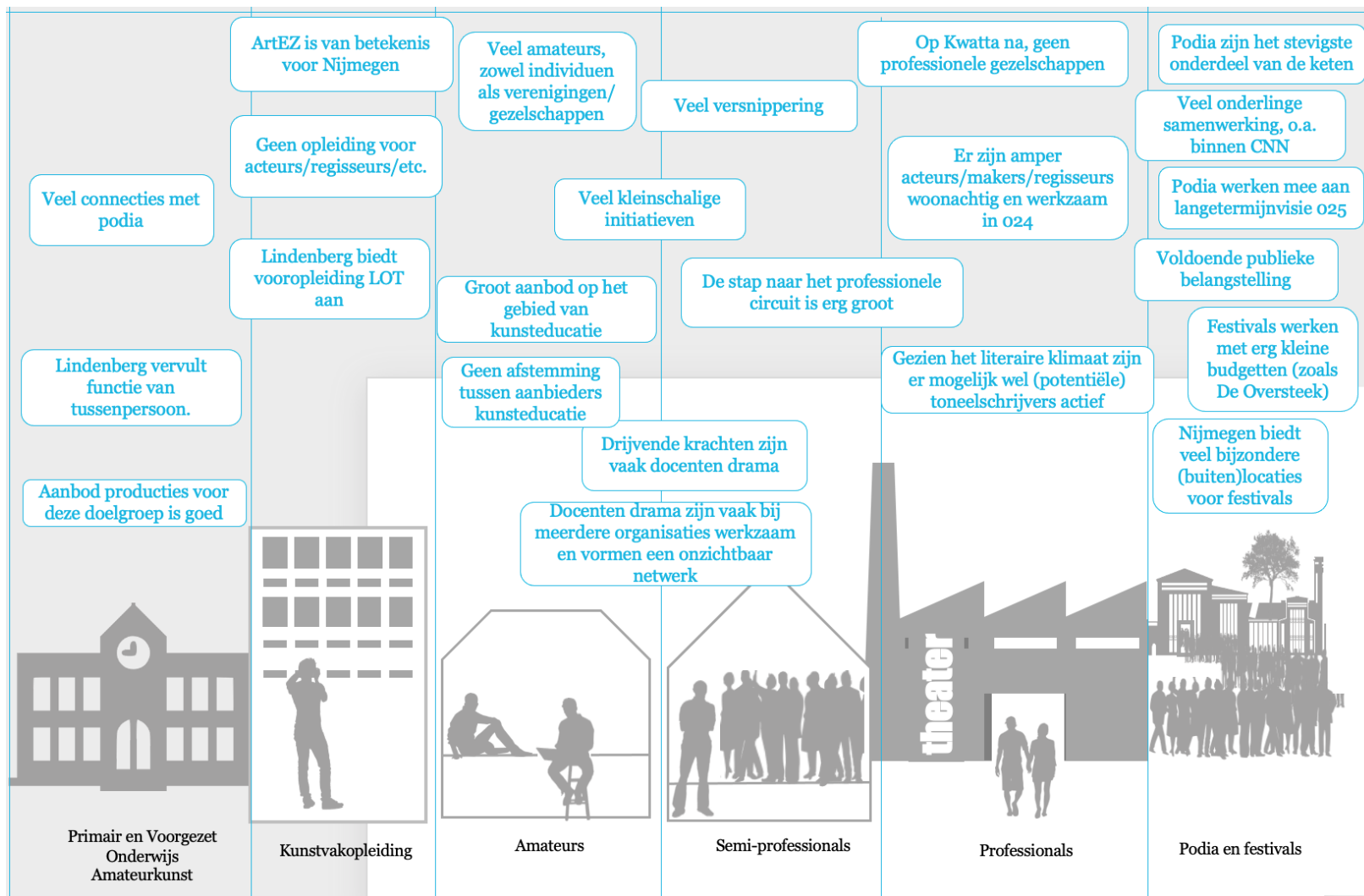
Op het gebied van theater en dans is een Proeftuin Jeugdtheater en -dans opgezet. Deze proeftuin is ontstaan vanuit de behoefte aan meer diversiteit in het aanbod van jeugdtheater en -dans en aan connectie tussen de nieuwe generatie makers en de bestaande infrastructuur en richt zich op post-emerging/ mid-career makers. Uitgedaagd om zich te verhouden tot nieuwe doelgroepen kunnen makers de jongere generatie helpen door een referentiekader te bieden, inzicht te geven, vragen te stellen en te beantwoorden en bewustwording te creëren.

Er is een netwerkorganisatie opgezet waar Toneelgroep Oostpool, Sonnevand, Introdans, De Nieuwe Oost, Kwatta, Stadstheater Arnhem, Stadsschouwburg Nijmegen en Theater a/d Rijn deel van uitmaken.

Het netwerk heeft een kleine organisatorische kern, die de verbindende schakel en versneller is tussen instellingen, kleine podia, grote podia, makers, schrijvers, publiek en stakeholders. Zij opereert vanuit bestaande faciliteiten van de partners. Zo wordt het overgrote deel van de beschikbare middelen besteed aan de artistieke output, producties en publiek en niet naar stenen en overhead. Het netwerk van samenwerkingspartners is verantwoordelijk voor het faciliteren en begeleiden van de trajecten waarbij zij ruimte, kennis, techniek en netwerk delen met de makers die aan het traject verbonden zijn.

De partners zetten in op een lokaal netwerk voor het testen van de producties voor een publiek. Dit is een onderdeel van het maakproces. Hierna kan men doorstromen naar het landelijke stelsel. De makers worden op persoonlijke wijze begeleid en uitgedaagd door de partners waarbij er veel aandacht is voor de kwaliteit, het creëren van inzichten, aansluiting met de partners, hun netwerk en de doelgroepen.

3. Theaterketen in beeld

4. Bevindingen over de keten op hoofdlijnen

Wanneer we naar het ecosysteem voor theater in Nijmegen kijken is er aantal zaken dat opvalt. De onderstaande bevindingen worden ondersteund door de interviews en de uitgevoerde deskresearch. Op hoofdlijnen komt het volgende beeld naar voren.

Een onvolledig ecosysteem

In het ecosysteem van Nijmegen ontbreekt een aantal zaken. De belangrijkste missende schakels zijn die van de professionele makers, die aan de stad verbonden zijn aan een professioneel gezelschap of productiehuis en opleidingsmogelijkheden tot professioneel theatermaker. Overigens is het onmogelijk om in elke stad, voor elke discipline een volledig ecosysteem op te tuigen. Het is wel van belang om te kiezen op welke onderdelen de keten versterkt zou moeten en kunnen worden.

Nauwelijks mogelijkheden voor theatermakers in de stad

Het enige (tot voor kort) structureel gefinancierde, professionele en landelijk opererende theatergezelschap Kwatta richt zich exclusief op jeugdtheater. Dit gezelschap is de enige plek waar theater geproduceerd wordt. Werking en voortbestaan staan onder druk. Toch is Kwatta van belang voor het makersklimaat in de stad. Het feit dat er nauwelijks theater geproduceerd wordt in Nijmegen brengt met zich mee dat er ook nauwelijks acteurs, regisseurs, toneelschrijvers of decorontwerpers in de stad wonen en werken. Simpelweg omdat zij onvoldoende gelegenheid vinden om hun vak in eigen stad uit te oefenen.

Geen opleidingen tot professioneel theatermaker

Talenten die zich in het theatervak willen bekwamen trekken de stad uit. De dichtstbijzijnde opleiding tot uitvoerend theaterprofessional is ArtEZ in Arnhem, of studenten trekken naar de opleidingssteden Amsterdam, Utrecht of Maastricht. Aan ArtEZ kan je je laten scholen tot acteur, docent theater of een bachelor muziektheater volgen. Aan de HAN in Nijmegen is er de opleiding Therapeut Drama.

Er zijn meerdere samenwerkingen met studenten, docenten en afgestudeerden van ArtEZ en het Nijmeegse theaterveld. In aanloop naar scholing tot professioneel theatermaker kunnen geïnteresseerden in Nijmegen terecht bij de LOT in De Lindenberg. Dit is een vooropleiding voor jongeren van 16-25 jaar die zich willen voorbereiden voor een auditie aan een theatervakschool.

Import van aanbod

Het professionele theateraangebod wat in Nijmegen te zien en te beleven valt, wordt niet in deze stad gemaakt maar komt van elders. Dit geldt zowel voor de programmering van Lux als die van de Stadsschouwburg. Deze podia zijn sterk in hun opgave. Ze werken onderling goed samen en zorgen dat er voldoende aanbod is om het theatergeïnteresseerd publiek in Nijmegen te bedienen. Enige kritische kanttekening die bij het bestaande aanbod wordt geplaatst is dat het soms nog wel wat avontuurlijker mag en er ook wel behoefte is om meer te zien van bijvoorbeeld Vlaamse theatermakers. Het podiumkunstenaanbod in Arnhem wordt als avontuurlijker ervaren.

Samenwerking binnen 025 en in Nijmegen

Binnen de opgerichte cultuurregio 025 (Arnhem/Nijmegen) wordt er samengewerkt in de Proeftuin Jeugdtheater- en dans, gericht op *mid career makers*. Ook zijn er gezamenlijke initiatieven zoals Schakel025 en Cultuur Academy die de verbinding tussen cultuurmakers in Arnhem en Nijmegen actief stimuleren en de sector ondersteunen in professionalisering. De grote Nijmeegse cultuurinstellingen komen elke maand samen in Cultuur Netwerk Nijmegen (CNN). Er wordt gesproken over een uitbreiding en handreiking naar alle kleinere initiatieven in de stad. Die zouden bijv. elk kwartaal kunnen aanhaken.

Ondanks dat de theatersector in regio 025 (of zelfs de grotere regio) best sterk is, vindt men tegelijkertijd dat enige versterking in Nijmegen zeer welkom is. Het zwaartepunt ligt nu overduidelijk in Arnhem.

Een bijzondere band met Toneelgroep Oostpool

Stadsschouwburg en Lux hebben een bijzondere band met Toneelgroep Oostpool. Zij zijn een landelijk gerenommeerd gezelschap met gedurfde producties en veel aandacht voor diversiteit en inclusie, zowel in makers, programma als publiek. Toneelgroep Oostpool is meer dan gemiddeld op de Nijmeegse podia vertegenwoordigd. Er zijn plannen voor het verder intensiveren van deze samenwerking en voor het leggen van verbanden met andere domeinen (zoals het sociale domein en onderwijs).

Het ingediende plan van Toneelgroep Oostpool in de meerjarige regeling is afgewezen, met name vanwege onvoldoende verbinding met het Nijmeegse veld. Toneelgroep Oostpool erkent dat dit in het voorgestelde plan nog onvoldoende was uitgewerkt. De intentie om alsnog in Nijmegen aan de slag te gaan en wel deze verbinding en verdieping aan te gaan staat nog steeds overeind.

Connectie met De Nieuwe Oost

De Nieuwe Oost is een productiehuis dat in 2011 is opgericht door founding partners Generale Oost, Wintertuin en Productiehuis Oost Nederland. Men richt zich op jonge theatermakers, choreografen, schrijvers en muzikanten. Vanuit hun plek in Nijmegen ligt de focus vooral op literatuur. Vanuit Arnhem en Deventer worden o.a. theatervoorstellingen door jonge makers geproduceerd. Deze zijn in Nijmegen vooral te zien in Lux, die het merendeel van de producties van De Nieuwe Oost presenteert op haar podium.

Rijk maar versnipperd aanbod voor amateurs en semi-professionals

We constateren dat er een actieve amateurtheatergemeenschap is en een rijk verenigingsleven met amateurs en semi-professionals. Voor hen is er een groot aanbod van cursussen, kleine productiekernen en tijdelijke initiatieven. Dit circuit is best groot, maar ook versnipperd. Er zijn weinig structurele samenwerkingsverbanden tussen deze initiatieven. Omdat de middelen altijd beperkt zijn, worden deze organisaties bestuurd door bevlogen mensen die ook nog andere werkzaamheden verrichten om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. Iedereen is druk bezig om z'n eigen organisatie overeind te houden. Dit laat weinig ruimte om ook nog samen te werken. Bij deze organisaties ligt de nadruk niet primair bij het artistieke, maar bij het participeren.

Een kloof tussen amateurs en professionals

Hoewel de podia in Nijmegen samenwerkingsgericht zijn, zijn er nog weinig structurele samenwerkingen die het professionele circuit verbinden met de amateur/semi-professionele sector. Dit is geen onwil. De te overbruggen kloof lijkt simpelweg te groot. De gezelschappen hebben te weinig organiserend vermogen om hier structureel invulling aan te geven. De podia en dan met name de schouwburg hebben nog te veel andere zaken aan het hoofd, waardoor hier te weinig tijd en aandacht aan kan worden gegeven.

De wens om meer samen te kunnen werken ligt er wel, maar het ontbreekt aan beide zijden aan slagkracht.

Greppel heeft de potentie om op termijn uit te groeien tot een structureel gefinancierd (en landelijk opererend) professioneel gezelschap. De artistiek leider betreft al veel jonge makers, om zo zijn 'erfenis' veilig te stellen. Ook Perelman en Gras hebben de ambitie om professioneel te worden. Maar voor allen geldt dat de stap naar prof nog erg groot is en deze partijen op dit moment nog niet zo ver zijn.

Een onzichtbaar netwerk

Ondanks dat het ontbreekt aan structurele samenwerking is er wel een haast onzichtbare verbindende factor. Nijmegen kent een groot netwerk van dramadocenten, die veelal bij verschillende amateur- en semiprofessionele initiatieven betrokken zijn. Het zijn vaak freelancers die slechts voor een beperkt aantal uren per organisatie aan het werk zijn. Daarmee zijn ook zij niet in staat vanuit de "achterkant" de verschillende initiatieven aan elkaar te verbinden.

Behoeftte aan fysieke plek voor amateurs en semi professionals

Er is bij meerdere partijen behoefte aan een plek voor de Nijmeegse amateurs en semi professionals, met repetitieruimtes, een kleine zaal (capaciteit <100) en eenvoudige horeca als ontmoetingsplek. Rik Luijmes van Greppel heeft onlangs het initiatief genomen om een samenwerking op te zetten om zo'n plek te creëren. En ook Gras heeft in de aanvraag voor de meerjarige regeling een gooi gedaan naar middelen om onder meer een eigen theater te kunnen realiseren op het NYMA terrein (dit onderdeel van hun aanvraag is overigens niet toegekend). Daarnaast heeft De Lindenberg wensen op dit gebied en

zou het in toekomstige nieuwbouw een kleine zaal voor amateurs willen toevoegen. Daarmee wil de Lindenberg voldoen aan de behoefte voor een ruimte die tegen hele lage tarieven verhuurd kan worden aan de amateurverenigingen.

Ondersteuning jonge makers

Er blijken weinig kansen te zijn voor jonge theatermakers om in Nijmegen aan de slag te gaan. Door het gebrek aan een professioneel productiehuis of een sterk netwerk van makers is het moeilijk voor semi-professionals of jonge talenten om een volgende stap te maken. Zij hebben behoefte aan ondersteuning in hun ontwikkeling (artistiek, organisatorisch). Het stimuleren en begeleiden van jonge makers wordt door het veld als belangrijk gezien.

Beperkte financiële middelen

De gemeente neemt de theatersector steeds serieuzer. Dat wordt gewaardeerd. Tegelijkertijd zijn de budgetten nog altijd relatief laag. De ambities bij het versterken van de sector moeten daarom realistisch en passend zijn bij het beschikbare budget. Op termijn zou het wenselijk zijn om de theatersector ook met ruimere budgetten te kunnen versterken om zo kansrijke ontwikkelingen te versnellen en te bestendigen.

Korte analyse van het theaterpubliek in Nijmegen

Uit de *Rapportage Publieksonderzoeken Podia 2019*, komt een positief beeld naar voren van het publiek en hun tevredenheid over het podiumkunstenaanbod in Nijmegen. Kort gezegd is 'een ruime meerderheid van de bezoekers tevreden over de kwaliteit, diversiteit en omvang van het theateraanbod².'

Over de samenstelling van het publiek wordt het volgende opgemerkt: Het aantal bezoekers vanaf 16 jaar is bij alle podia met enige procenten toegenomen. Van de podia bereikt Poppodium Doornroosje relatief het jongste publiek, gemiddeld 36 jaar versus gemiddeld 44 jaar voor de overige podia. Voor alle podia geldt dat het publieksprofiel bestaat uit hoger opgeleiden met een Westerse achtergrond. Dit beeld komt overeen met het gemiddelde bezoekprofiel voor theaterbezoekers in heel Nederland.

Om relevantie voor de gehele Nijmeegse bevolking te behouden is het van belang dat de podiumkunsten ook jongere bezoekers en bezoekers met een niet-Westerse achtergrond weten te bereiken. In 2021 zijn er 15% Nijmegenaren met een niet-Westerse achtergrond. Van de in totaal 177.349 inwoners is het aandeel jongeren tussen 20 en 29 jaar het grootst. Met 38.222 vertegenwoordigen zij 21,5 % van het totaal aantal inwoners³. Hier ligt potentieel een grote en interessante

doelgroep voor de podiumkunsten. Toch is het niet eenvoudig om deze doelgroep te bereiken. Zij hebben vaak andere interesses en de concurrentie op de vrije tijd (mediaconsumptie, sport, horeca, evenementen) is voor deze doelgroep groot.⁴

Uit de gesprekken met de stakeholders komt het beeld naar voren dat er voor het theateraanbod (zowel in podia als op festivals) voldoende publiek is in Nijmegen. De vele actieve theateramateurs zijn ook een interessante (potentiële) doelgroep voor het theateraanbod in Nijmegen. De vraag is of het theateraanbod voldoende is afgestemd op de vraag van die publieksgroepen die nu nog ondervertegenwoordigd zijn en of de juiste verbindingen kunnen worden gelegd om deze doelgroepen te bereiken.

Met het versterken van de theatersector zou ook gelet kunnen worden op het versterken van een meer divers en jonger bezoekersprofiel. Nog actievere verbindingen tussen amateurspelers en de professionele podia kunnen meer bezoekers naar het theateraanbod brengen.

In onze aanbevelingen zullen we hier verder op ingaan.

² Rapportage Publieksonderzoeken Podia 2019, p.3

³ <https://public.tableau.com/profile/gemeentenijmegen#!/vizhome/Bevolkingscijfers/Bevolking>

⁴ <https://digitaal.scp.nl/ssn2020/vrije-tijd>

5. Swot-analyse van de Nijmeegse theatersector

Sterktes

- Presentatie op orde met sterke podia en goede inhoudelijke programmeurs
- Nijmegen kent een rijk verenigingsleven van amateur theatermakers
- Er zijn een aantal georganiseerde collectieven voor amateur/semi prof theater
- Bereidheid tot samenwerking is groot tussen instellingen onderling en binnen O25
- Toneelgroep Oostpool is vlakbij en zoekt samenwerking en verdieping in Nijmegen
- Goed festivalklimaat
- Veel publiek voor theater
- Er is een groot aanbod van kunsteducatie

Kansen

- Samenwerking binnen O25 verder uitbouwen en de kracht van Arnhem als producerende theaterstad benutten
- Leren van aanpak Proeftuin Jeugdtheater en –dans
- Ontwikkeling NYMA als potentiële plek voor (amateur) theatermakers
- Nijmegen heeft veel bijzondere plekken die zich ook lenen voor locatietheater
- Een klein aantal semi-prof theatercollectieven is op termijn mogelijk in staat door te groeien als professioneel gezelschap
- Nijmegen kent een sterke muziek- en literatuursector waaraan ook de theatersector verbonden kan worden
- Het CNN netwerk kan uitgebreid en versterkt worden
- Inzetten van de ervaring van De Nieuwe Oost als productiehuis voor jonge makers
- Benutten van kennis van Toneelgroep Oostpool voor bereiken van een meer divers en jong publiek

Zwakten

- Nauwelijks professionele gezelschappen (alleen Kwatta)
- Beperkte financiële middelen voor cultuur en theater in het bijzonder
- Een versnipperd veld van amateur/semi-prof makers en aanbieders kunsteducatie
- Gebrek aan kleine en betaalbare oefen- en presentatieplekken voor amateurs/semi profs
- Weinig kansen en budgetten voor ondersteuning talentvolle (jonge) makers
- Een structurele verbinding tussen de Lindenberg en het amateurveld ontbreekt
- Het publiek voor theater is redelijk homogeen (50+, hoger opgeleid, van Westerse afkomst)
- Geen opleidingen voor professionele theatermakers in Nijmegen

Bedreigingen

- Mogelijk wegvallen Kwatta als enige BIS-instelling en professioneel gezelschap in Nijmegen
- Door gebrek aan middelen kan een verdere versnippering of afkalving van het theaterveld ontstaan
- Mogelijke bezuinigingen ten gevolge van de coronacrisis bij de grote instellingen, zetten de ontwikkelingen van de hele keten onder druk

6. Aanbevelingen voor versterking van de theatersector

In dit hoofdstuk doen we een aantal aanbevelingen voor versterking van de theatersector. Omdat de middelen beperkt zijn, sluiten we zo veel als mogelijk aan op kansrijke initiatieven die reeds bestaan of in ontwikkeling zijn. Daarbij zetten we in op de sterktes van Nijmegen, om zo verder te bouwen op de onderscheidende kracht en de energie in de stad.

Als we spreken over de versterking van de functie theater is het goed een onderscheid te maken tussen het amateur- en semi-professionele veld en het professionele veld. We constateerden eerder al hoe ver beide velden uit elkaar liggen. Voor beide circuits omschrijven we een aantal aanbevelingen die bij kunnen dragen aan de ontwikkeling van het theaterveld. Deze kunnen gezien worden als bouwstenen die in elkaars verlengde liggen.

De diverse bouwstenen hangen met elkaar samen en splitsen we op in aanbevelingen voor de korte, middellange en lange termijn. Dit kan gezien worden als een logisch en zichzelf versterkend bouwwerk. Samengevat leidt dit tot de volgende punten:

Korte termijn

- samenwerking Toneelgroep Oostpool
- stimuleren toneelschrijverschap
- amateurs en semi-professionals netwerken en verbinden aan de professionele sector

Middellange termijn

- Proeftuin Muziektheater
- ontmoetingsplek amateurs

Lange termijn

- Productiehuis Muziektheater

Alvorens we de verschillende bouwstenen toelichten, plaatsen we een aantal algemene opmerkingen.

Alle geïnterviewden zijn het over twee zaken eens. Ten eerste; investeer vooral in jonge makers. Ten tweede; bekijk de theaterketen vanuit 025 (of zelfs de grotere regio), maar zorg wel voor enige versterking van de humuslaag in Nijmegen. Belangrijk is om te zorgen dat er een klimaat ontstaat waarbinnen jonge professionele makers hun weg kunnen vinden.

6.1. Korte termijn

Periode: m.i.v. seizoen 2021/2022

Samenwerking Toneelgroep Oostpool

Toneelgroep Oostpool ziet zichzelf niet als het gezelschap van Arnhem, maar als het gezelschap van 025, en wil dat in deze kunstenplanperiode (2021-2024) ook meer gaan uitdragen. Ze hebben in Nijmegen al een goede samenwerking met de podia (Lux, Stadsschouwburg en Doornroosje) en staan open voor meer en andere samenwerkingen in de stad.

Blueyard adviseert om de alliantie met Toneelgroep Oostpool te omarmen en op de korte termijn te investeren in een jaarlijks samenwerkingsproject. Met Oostpool haalt Nijmegen een landelijk gerenommeerd gezelschap met gedurfde producties en veel aandacht voor diversiteit en inclusie, zowel in makers, programma als publiek binnen. Er liggen al plannen voor het verder intensiveren van de samenwerking met Nijmegen en voor het leggen van verbanden met andere domeinen (zoals het sociale domein en onderwijs).

Voor het jaarlijkse samenwerkingsproject lijken de *coming of age*-projecten zeer bruikbaar. Toneelgroep Oostpool gaat met deze projecten de scholen langs en brengt geïnteresseerde jongeren samen in professionele voorstellingen. Dit is een hele bijzondere ervaring voor de deelnemers en het stimuleert de cultuurparticipatie onder een diverse groep jongeren. Zoals in Arnhem al gebeurt kan er ook in Nijmegen worden samengewerkt met jongerenorganisaties en wijkmanagers om de jongeren te bereiken. In de praktijk zullen de jongeren die opvallen als talentvol op het pad van een vooropleiding of HBO theaterschool worden gezet.

In het verlengde van de *coming of age*-projecten kan Oostpool's jongerenplatform JOOST ook in Nijmegen uitgerold worden. Alle jongeren in de leeftijd van 14-21 jaar die iets met theater willen, sluiten zich voor € 10,- per jaar aan bij JOOST.

Met hun JOOST-pas mogen ze naar de voorstellingen van Toneelgroep Oostpool, krijgen ze kijkjes achter de schermen, meet & greets met acteurs en een workshop van een theatermaker. Daarnaast vervullen de jongeren een actieve rol bij Oostpoolactiviteiten door het jaar heen. In samenwerking met Lux, Stadsschouwburg/De Vereniging en Doornroosje kan een vertaalslag worden gemaakt naar een aanpak die passend is bij Nijmegen, bij de podia maar mogelijk ook bij de amateurs en semi-professionals in de stad.

Door het verder aanhalen van de banden met Toneelgroep Oostpool en door hen te profileren als hét theatergezelschap van 025, haalt Nijmegen in feite een structureel gesubsidieerd gezelschap in huis dat in staat is een jonge en diverse doelgroep aan zich te binden en waar ook de Nijmeegse bezoekers en politiek trots op kunnen zijn.

Financiën

Benodigd budget: 55.000 euro

Voorgesteld budget vanuit budget 'versterking theaterfunctie': 30.000 euro per jaar.

Om het financieel haalbaar te maken, zal Toneelgroep Oostpool i.s.m. de Nijmeegse partners moeten zoeken naar de benodigde extra middelen. Dat kan door bestaande budgetten samen te leggen en hier op in te zetten, het werven van externe fondsen, of als dit onvoldoende middelen opbrengt het naar beneden bijstellen van de omvang van het project.

Premières in Nijmegen

Zo goed als alle theaterpremières vinden plaats in Arnhem. Premières zijn het moment waarop alle stakeholders uit het veld bij elkaar komen, zowel uit de regio als vaak ook landelijk. Om die reden zijn ze belangrijk voor het netwerk en de vitaliteit van het netwerk. Het is de moeite waard voor Lux en Stadsschouwburg/De Vereniging om te proberen om per seizoen een aantal premières naar Nijmegen te halen. Wellicht dat Toneelgroep Oostpool vanuit de intensievere verbinding met Nijmegen ook één voorstelling per seizoen in Nijmegen in première kan laten gaan. Zorg er daarbij ook voor dat de lokale stakeholders ook bij deze premières uitgenodigd worden, zodat ook zij deze gelegenheid kunnen aangrijpen om te netwerken.

Financiën

Benodigd budget: geen

Stimuleren toneelschrijverschap

Nijmegen is, naast een muziekstad, ook een stad van de literatuur. Blueyard adviseert om deze sterkte te benutten en te verbinden aan het theater, door toneelschrijverschap te stimuleren. Denk bijvoorbeeld aan het uitzetten van een schrijfpdracht. Dit zou kunnen vanuit De Nieuwe Oost/Wintertuin. Zij beschikken over het netwerk om geïnteresseerde auteurs te bereiken en hebben ervaring met vergelijkbare trajecten. Deze zijn nu nog te weinig zichtbaar voor het Nijmeegse theaterveld. Net zoals bij de verbinding met Oostpool, ziet Blueyard een kans voor een nauwere verbinding van Nijmegen met De Nieuwe Oost. We bedoelen dan De Nieuwe Oost als geheel, dus niet alleen de huidige Nijmeegse tak. De Nieuwe Oost staat als productiehuis landelijk heel goed bekend, ze hebben een groot netwerk en leveren producties van hoge kwaliteit. Laat Nijmeegse auteurs inschrijven op een open call en laat vervolgens een kleine commissie (samengesteld uit een aantal medewerkers van meewerkende podia en gezelschappen) de keuze

maken uit de inschrijvingen. Jaarlijks kan er dan aan één auteur een schrijfpdracht gegeven worden.

De auteur kan begeleid worden door dramaturgen of collega toneelschrijvers, om zich te bekwamen in het schrijven van toneelteksten. Met de opdrachtverstrekking zou ook gefocust kunnen worden op thema's die in en voor Nijmegen relevant zijn. Dit om de lokale verankering verder te versterken.

Het mooiste is het natuurlijk als die theatertekst dan ook daadwerkelijk wordt opgevoerd. Dit kan in samenspraak met bijv. Greppel, Gras of Perelman plaatsvinden. Of in een setting waarbij een aantal acteurs van Toneelgroep Oostpool een theatrale lezing van de tekst op toneel zet.

Een voorbeeld van een vergelijkbaar traject is *Het Hele Verhaal* van Toneelgroep Oostpool. Oostpool vraagt steeds drie verschillende schrijvers om een nieuwe, 20 minuten durende toneeltekst te schrijven in één genre. Afgelopen jaar werd hiervoor onder andere de Nijmeegse schrijver Yücel Kopal geselecteerd. Uiteindelijk kunnen de betrokken auteurs wellicht een rol gaan spelen in het productiehuis muziektheater (zie Lange termijn).

Financiën

Benodigd budget: 5.000 euro

Voorgesteld budget vanuit pot 'versterking theaterfunctie': 5.000 euro

Verstevigen netwerkfunctie amateurs en semi-professionals

Maak gebruik van bestaande netwerken en platforms om de onderlinge verbinding tussen de verschillende amateurtheater initiatieven te versterken.

Cultuur Netwerk Nijmegen (CNN) heeft reeds aangegeven het netwerk voor een bredere groep Nijmeegse cultuurmakers open te willen stellen. Dit juichen wij van harte toe. Binnen het netwerk kunnen de initiatieven een eigen overlegstructuur opzetten. Daarnaast kan op regelmatige basis overleg plaatsvinden met de instellingen die al zijn aangesloten bij het netwerk.

Om deze aansluiting te bevorderen en dit onderdeel van het Nijmeegse culturele veld te vertegenwoordigen stellen wij voor om één partij aan te wijzen voor de coördinatie hiervan. Binnen dit overleg kan onder andere gesproken worden over samenwerkingsprojecten of een doorlopende leerlijn theater. Denk bij dat laatste aan overleg tussen de Lindenberg, Gras en De Verspiegeling over hun aanbod en de onderlinge samenhang tussen dat aanbod.

Financiën

Benodigd budget: geen

6.2. Middellange termijn

Periode: seizoen 2022/2023 en verder

Proeftuin Muziektheater

Met deze bouwsteen combineren we een aantal wensen en bestaande infrastructuren met elkaar.

- Nijmegen heeft een sterke (pop)muziekketen
- ArteEZ heeft een opleiding Muziektheater
- ArteEZ heeft al meerdere verbindingen/samenwerkingen met Nijmegen
- De podia in Nijmegen staan stevig en werken goed samen, zowel onderling als met Arnhemse instellingen

- Toneelgroep Oostpool wil graag een rol spelen in Nijmegen
- De Proeftuin Jeugdtheater- en dans heeft positieve eerste resultaten opgeleverd
- De Nieuwe Oost heeft expertise in huis als productiehuis voor jonge makers

Het idee is om een Proeftuin Muziektheater op te zetten. Nijmegen is een muziekstad. Door die sterke keten te verbinden met de theaterketen creëer je een meerwaarde én zorg je voor een specifiek profiel binnen de discipline theater waarmee Nijmegen zich kan onderscheiden van andere steden.

Bovendien is muziektheater een hele toegankelijke vorm van theater, die zowel jonge makers als een jong publiek aanspreekt. De focus op muziektheater benut optimaal de kracht van Doornroosje als sterke speler in Nijmegen. Naast theatermakers met interesse in muziektheater, zijn er in het popcircuit steeds meer bands en muzikanten met theatrale aspiraties.

De Proeftuin Jeugdtheater en -dans begint zijn eerste vruchten af te werpen. Deelnemers zijn positief, al geven ze wel aan dat het een lang en soms langzaam traject is. Toch is er vertrouwen in deze aanpak. De samenwerking maakt e.e.a. soms complex, maar het commitment van de organisaties zorgt er wel voor dat de activiteiten goed ingebed zijn in de sector en verbonden met de belangrijkste stakeholders. Dit geeft op de lange termijn het meeste kans van slagen voor een duurzaam resultaat. Vandaar dat we eenzelfde aanpak voor de ontwikkeling van de discipline muziektheater adviseren. Ook hier verbinden we sterke spelers uit het veld. Deze spelers hebben expertise, belang, en ook de energie om de keten via de proeftuin te versterken.

In dit advies hanteren we de volgende definitie van muziektheater: een podiumkunstdiscipline waarin compositie, tekst, regie, dramaturgie en scenografie gelijkwaardige pijlers zijn, tot uiting gebracht door middel van muziek (zang en instrumentaal/elektronisch), spel (acteren en/of dans) en vormgeving. Muziek is hierbij een dramaturgische component, die medeverantwoordelijk is voor de inhoud. Hiermee onderscheidt muziektheater zich van bijvoorbeeld toneel, waar muziek afwezig, illustratief of meer op de achtergrond is, of van muziek, waar er meestal geen sprake is van een verhaal(lijn) of acteurspel.

Er kunnen grofweg drie soorten muziektheater worden onderscheiden; opera, musical en hedendaags muziektheater. Als we het hebben over de Proeftuin Muziektheater, dan ligt de nadruk op hedendaags muziektheater.

Er is veel talent in Nijmegen, maar dat heeft de neiging om uit te stromen, aangezien er geen professionele opleidingen of professionele gezelschappen en productiehuizen zijn in Nijmegen. Middels de Proeftuin Muziektheater kan een eerste stap gezet worden om een aanzuigende werking te creëren voor jonge muziektheatermakers. Naast talent dat uit Nijmegen komt, kan dat ook talent uit de regio zijn.

Allereerst is het van belang een alliantie op te zetten van diverse instellingen in 025 (zie ook 6.4). Zij vormen met elkaar het netwerk waarbinnen jonge muziektheatermakers kansen krijgen om in Nijmegen hun eerste stappen in het professionele circuit te zetten. Alle alliantiepartners stellen hun aanwezige expertise, mankracht en/of ruimtes ter beschikking.

De voorbereidingen voor de Proeftuin kunnen al in seizoen 2021/2022 worden opgestart. Gezien de rol en ervaring in het

begeleiden van jonge makers adviseren wij om De Nieuwe Oost/Wintertuin aan te wijzen als kartrekker. Binnen hun organisatie kan een projectcoördinator worden aangesteld (of een huidige medewerker kan een urenuitbreiding krijgen) om het proces te begeleiden.

Mogelijke werkwijze

Al in een vroeg stadium van de opleiding Muziektheater van ArtEZ, volgen de alliantiepartners studenten in hun ontwikkeling. Zodat, als de studenten afstuderen, al helder is wie interessant zou kunnen zijn om te verbinden aan de Proeftuin Muziektheater. Uiteraard is het ook mogelijk om de route van een open inschrijving op een plek in de Proeftuin op te zetten. Zo kunnen bijvoorbeeld ook theatermakers die eerder via de cultuurscout een bijdrage uit het Groeispurpfonds hebben ontvangen deelnemen.

De muziektheatermaker dient een plan in met de schets van een toekomstige productie. Zodra een muziektheatermaker, of collectief van makers, is geselecteerd wordt in samenspraak bepaald wie van de alliantiepartners een rol in dit specifieke traject gaat spelen. Dat zal afhangen van het type maker, de behoeften van die maker en in hoeverre zijn of haar stijl of opvatting goed aansluit bij een van de alliantiepartners.

In samenspraak met de jonge maker wordt besloten hoe zijn of haar traject er uit gaat zien en waar hij of zij vooral behoefte aan heeft qua begeleiding (denk bijvoorbeeld aan begeleiding op het vlak van scriptschrijven, dramaturgie, regie, samenstelling van de muziek, etc). Zo kan er maatwerk geboden worden. Concreet krijgt de maker de mogelijkheid zijn plannen verder uit te werken en om 3 à 4 weken, op de vloer, te werken aan zijn productie.

Uitmondend in een presentatiemoment, waarbij alle alliantiepartners aanwezig zijn. Dit kan bij een van de aangesloten podia of op een festival (zoals De Oversteek).

Makers die de Proeftuin Muziektheater succesvol doorlopen, zullen sneller hun weg vinden binnen het professionele theatercircuit in Nederland. Mogelijk vraagt één van de alliantiepartners ze voor een volgend project of worden ze door de alliantiepartners gekoppeld aan andere gezelschappen of organisaties in de (muziek)theaterwereld.

Uitgaande van positieve resultaten van de Proeftuin Muziektheater, kan deze in de loop van de jaren verder worden uitgebouwd. Denk aan een verhoging van het aantal trajecten dat kan worden aangeboden en/of de uitbreiding van de bestaande trajecten. Makers zouden dan langer de tijd kunnen krijgen en toewerken naar een volledige voorstelling die in het meest gunstige geval zowel binnen als buiten Nijmegen geprogrammeerd kan worden.

Muziektheater is een ideaal genre om een jonger publiek aan de podiumkunsten te verbinden. Voor jongeren aansprekende muziekhelden worden verbonden aan het voor deze doelgroep vaak minder bekend genre toneel. Ook samenwerking met muzikanten met een niet-westerse achtergrond kan de deuren naar een nieuw publiek openen. Op deze wijze wordt de drempel tot theaterbezoek voor nieuwe doelgroepen verlaagd.

Financiën

Budget: dit is afhankelijk van het aantal makers dat je jaarlijks een kans wilt geven en van de samenstelling van cast en crew. Voor het

eerste seizoen adviseren wij 50.000 euro voor de uitvoering en 5.000 euro voor een projectcoördinator (zie ook 6.4). Daarvan kan minimaal één traject met een maker/collectief van makers worden opgezet. Analooq aan de ondersteuning van de Proeftuinen 025, kan dit budget gezocht worden bij provincie en gemeente. Voor de jaren daarna kan de Proeftuin verder worden uitgebouwd. Aanvullende middelen zullen dan uit externe financiering geworven moeten worden. Blueyard schat de kansen hierop positief in.

Ontmoetingsplek en samenwerking amateurs en semi-professionals

Zoals we al in hoofdstuk 4 beschreven, wordt bij meerdere partijen de behoefte gevoeld van meer samenwerking en een gezamenlijke ontmoetingsplaats voor amateurs en semi-professionals. Blueyard adviseert de gemeente de mogelijkheden van een ontmoetingsplek te onderzoeken. Een plek met repetitieruimtes, een kleine zaal (capaciteit <100) en eenvoudige horeca. Het in ontwikkeling zijnde terrein NYMA zou hier een rol in kunnen spelen. Dit gebied wordt ontwikkeld als nieuwe hotspot en broedplaats voor innovatieve makers en ondernemers met veel ruimte voor cultuur.

Zowel Gras als Greppel onderzoeken de mogelijkheden van een plek op NYMA. Rik Luijmes van Greppel heeft onlangs meerdere Nijmeegse culturele instellingen benaderd om hierover mee te denken. Ondersteund door de gemeente kan dit plan mogelijk kans van slagen hebben.

Daarnaast heeft de Lindenberg plannen om in een mogelijke nieuwbouw (2025) plaats te bieden aan een klein podium dat tegen minimale kosten door amateurs en semi-professionals is te gebruiken.

Deze ontwikkeling is zeker aan te moedigen en zal ook voor de Lindenberg bijdragen aan een stevigere verbinding met het amateurcircuit.

Financiën

Het is duidelijk dat geen van de partijen in het amateur/semi-professionele circuit de middelen heeft een plek zoals beschreven op te zetten.

Wij adviseren de gemeente om in gesprek te gaan met de betrokken partijen en op andere domeinen op zoek te gaan naar financiering. Te denken valt aan stedelijke ontwikkeling. Of zet een publiek-private samenwerking op met een commerciële partij die is betrokken bij NYMA. Mogelijk kan vastgoedpartij Lingotto hier een rol in spelen. Om dit te kunnen realiseren hebben de partijen in het amateur/semi-professionele circuit steun van gemeente en de collega culturele instellingen nodig. Wij adviseren de gemeente om een ambtenaar aan te wijzen die bekend is met de ontwikkelingen binnen de diverse domeinen, die weet hoe de procedures lopen (deuropener/verbinder/mogelijkmaker) en die een of meerdere afgevaardigde(n) vanuit het semi-professionele circuit ondersteunt in het onderzoek en mogelijk bij de realisatie.

Doorgroei van semi-professioneel naar professioneel

Zoals gezegd is er een aantal semi-professionele gezelschappen met de ambitie om op termijn door te groeien tot een professioneel gezelschap. Als de gemeente serieuze ambities heeft om in de toekomst een professioneel gezelschap te gaan ondersteunen, dan moet dit gezelschap goed begeleid worden op weg naar het worden van een professioneel gezelschap. Dit zou o.a. kunnen gebeuren door

het op regelmatige basis voeren van gesprekken met een accounthouder binnen de gemeente en het volgen van een of meerdere trajecten (op maat) binnen de Cultuur Academy.

Ook kunnen de semi-professionals worden aangemoedigd om op periodieke basis samen te werken met professionele makers, bijvoorbeeld van Toneelgroep Oostpool of De Nieuwe Oost, om te leren en geïnspireerd te worden.

Blueyard identificeert vanuit haar verkenning Greppel en wellicht ook Perelman als “groeibriljanten” in het semi-professionele circuit, met de potentie en ambitie om door te groeien.

Financiën

Om in de kunstenplanperiode 2025-2028 een professioneel gezelschap op te kunnen nemen, is het van belang om in de komende jaren binnen de project- of tweejarige regelingen extra ruimte te maken voor het beoogde gezelschap, zodat het de kans krijgt zich inhoudelijk, organisatorisch en zakelijk te ontwikkelen alvorens een aanvraag voor meerjarige ondersteuning gedaan kan worden. Het spreekt voor zich dat het budget voor theater in de nieuwe kunstenplanperiode verruimd zal moeten worden, om een nieuw theatergezelschap toe te kunnen laten.

6.3. Lange termijn

Periode: vanaf de nieuwe Kunstenplanperiode 2029-2032

Stip op de horizon: een Productiehuis Muziektheater in Nijmegen.

Hoe mooi zou het zijn als Nijmegen in de toekomst wordt gezien als de stad van muziek, literatuur én muziektheater. En als de eerder genoemde auteurs, jongeren uit de *coming of age*-projecten en makers uit de Proeftuin Muziektheater uiteindelijk samenkomen in een productie die wordt uitgebracht door het productiehuis muziektheater. Dit productiehuis kan ondergebracht worden bij De Nieuwe Oost/Wintertuin. In feite voeg je binnen hun Nijmeegse literaire tak dan een muziektheatertak toe. Belangrijk is overigens wel dat alle alliantiepartners betrokken blijven bij het productiehuis.

Naast het productiehuis, zou je muziektheater nog op andere manieren tot een sterk onderscheidende waarde kunnen maken. Denk bijvoorbeeld aan een jaarlijks festival muziektheater (op locatie). Dit alles zal zorgen voor een aanzuigende werking van zowel makers als publiek van binnen en buiten Nijmegen. Dit sluit perfect aan op een van de programmalijnen uit de cultuurvisie Groei: de aantrekkingskracht van Nijmegen vergroten door middel van cultuur.

Financiën

Als de Proeftuin Muziektheater in de loop van de jaren succesvol blijkt en een serieuze groei doormaakt (zowel inhoudelijk als financieel), ligt het voor de hand om voor 2029-2032 een aanvraag te doen bij de meerjarige regelingen van zowel gemeente, provincie als rijk en zo een vaste waarde te worden binnen het landelijke theaterbestel.

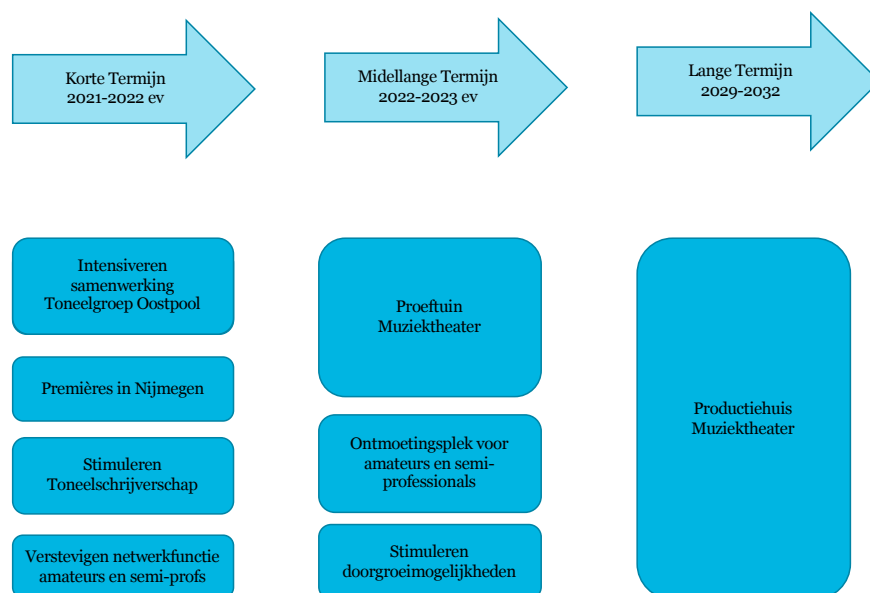
Een productiehuis van enige betekenis heeft al snel een omzet van ca. 500.000 euro.

Wanneer we de verschillende bouwstenen in kaart brengen, ontstaat een gefaseerde aanpak waarin over de komende jaren een aantal stappen gezet worden. De bouwstenen vormen een doorlopende aanpak. Dat wil zeggen dat de acties en aandachtspunten voor de korte termijn ook meegenomen worden naar de middellange termijn en zo verder.

Middels de samenwerking met Oostpool en De Nieuwe Oost worden de kwaliteiten van een BIS-gezelschap en – productiehuis naar Nijmegen gehaald; met de premières brengen we de professionals uit de regio naar Nijmegen (dit leidt tot versterking van het netwerk); met het stimuleren van het toneelschrijverschap benutten we het talent dat in de stad aanwezig is en verbinden dat aan de professionele podiumkunstensector; door het verstevigen van de netwerkfunctie wordt de theatersector in staat gesteld om zich onderling beter te verbinden. Die verbindende kracht wordt vervolgens benut en geactiveerd in de Proeftuin Muziektheater. Oostpool, De Nieuwe Oost en de genoemde Nijmeegse instellingen zijn vaste waarden in alle stappen.

Voor het amateur/semi professionele veld geldt dat ze kunnen groeien van een sterker netwerk naar een fysieke plek. Op termijn kan een wisselwerking tussen hen en het professionele veld plaatsvinden.

Om de keten volledig te maken zien wij op de lange termijn de doorgroei naar een productiehuis voor ons.

- Toneelgroep Oostpool
- Een afgevaardigde uit het semi-professionele circuit
- De Lindenberg (i.v.m. vooropleiding LOT)
- De Cultuurscout

Om dit netwerk oftewel de projectgroep en de agenda (het realiseren van de bouwstenen) te activeren denken wij aan het aanstellen van een projectcoördinator. Deze gaat de gedane aanbevelingen opvolgen, i.s.m. met de projectgroep uitrollen en de diverse trajecten monitoren. Het is aan te raden om de artistiek leider van de opleiding Muziektheater van ArteEZ als gesprekspartner op regelmatige basis te betrekken bij de planvorming.

De projectcoördinator is werkzaam bij een van de genoemde instellingen, zodat een stevige verankering in de sector en enige continuïteit kan worden gewaarborgd. Blueyard ziet De Nieuwe Oost als een partij die de coördinator zou kunnen aanstellen. De Nieuwe Oost is in een aantal van de voorgestelde trajecten betrokken, bekend met de partners in de projectgroep en vervult al een uitvoerende rol (productiehuis).

De betrokken instellingen in de projectgroep dragen bij aan het versterken van de theatersector en het uitbouwen van de bouwstenen door de inbreng van expertise en bijdragen in natura (ter beschikking stellen van ruimte, beperkte inbreng van overhead).

De projectcoördinator is minder zwaar dan de eerdergenoemde kwartiermaker. Blueyard raadt het aanstellen van een kwartiermaker om een aantal redenen af. Ten eerste vanwege de beperkte financiële middelen die voorhanden zijn.

6.4. Organisatie

In de aanpak van alle bouwstenen is een brede betrokkenheid van alliantiepartners zowel in Nijmegen als in Arnhem noodzakelijk. Blueyard stelt daarom voor om – naar analogie van de Proeftuin Jeugdtheater en Dans – een vertegenwoordiging van het veld in een netwerkform te laten samenwerken. In het netwerk zouden de volgende partijen vertegenwoordigd moeten zijn:

- Stadsschouwburg/De Vereniging
- Lux
- Doornroosje
- De Nieuwe Oost

Ten tweede omdat het toevoegen van nog een extra onafhankelijke schakel (er zijn binnen 025 al een cultuurscout, cultuurmakelaar en een cultuurcoördinator actief) kan leiden tot meer overleg en afstemming, terwijl de energie ons inziens in de makers gestoken moet worden.

Financiën

De projectcoördinator krijgt op jaarbasis 5.000 euro voor vergoeding van uren. Bij een gemiddeld uurtarief van 65 euro zou de coördinator zo'n 75 uren op jaarbasis hieraan kunnen besteden.

6.5. Samenvattend

Blueyard signaleert een aantal kansen om de theatersector in Nijmegen te versterken. Hierbij moet gedacht worden in een groter regionaal verband en aansluiting gezocht bij de ontwikkelingen van Arnhem/Nijmegen 025.

De middelen om de sector te stimuleren zijn vooralsnog beperkt. Daarom zetten we in op bestaande kracht en laaghangend fruit. Met een pragmatische aanpak kan de bereidheid tot samenwerking tussen de podia, de amateur- en semiprofessionele makers en de professionals in Arnhem beter benut en geoperationaliseerd worden.

Een aantal van de genoemde bouwstenen zijn op de korte termijn en met de beperkte middelen te implementeren. Er liggen meer kansen in het verschiep die via de proeftuinmethodiek verkend kunnen worden. De verkenning is erop gericht om te ervaren of er energie vrijkomt en betrokken alliantiepartners een substantiële rol voor zichzelf zien en willen/kunnen nemen. Als dit het geval is dan kan er

voor de lange termijn gebouwd worden naar een versterking ook van het producerend theaterklimaat in Nijmegen.

De methodiek van de huidige Proeftuin Jeugdtheater en -dans is in de ogen van Blueyard sterk en goed inzetbaar vanwege een aantal zaken. Het bestaat uit een logisch en goed netwerk van instellingen die stuk voor stuk hun know how en overhead inbrengen en betrokkenheid en eigenaarschap tonen. De Proeftuin heeft al goede eerste resultaten opgeleverd. De weg die afgelegd moet worden is misschien wat langer, je moet echt iets opbouwen, maar uiteindelijk wel met een beter ingebed resultaat tot gevolg. Vanuit de Proeftuin zijn Lux, de Stadsschouwburg, Oostpool en De Nieuwe Oost al gewend om met elkaar samen te werken. Het voordeel van een netwerkvorm is dat je de kracht van de stad benut en dat het project intrinsiek gemotiveerd en gedragen wordt.

Uiteindelijk is de ontwikkeling belangrijker dan het resultaat. Het pad en de verkenning via de Proeftuin zijn misschien wel belangrijker dan het eindstation van het Productiehuis. Wellicht leert de tijd dat een andere vorm meer passend is bij Nijmegen. Zo zou de uitkomst ook kunnen zijn dat een van de semi-professionele gezelschappen zich ontwikkelt tot een professioneel gezelschap of productiehuis. Blueyard adviseert niet te rigide te zijn in het proces. Het is vooral een verkenning en het activeren en bij elkaar brengen van expertises en drijfveren voor de stad. Stel bij waar nodig en volg de kansen en de energie die er ontstaat in de stad.

Het is van belang om meerdere initiatieven uit te dagen om zich te ontwikkelen en zich tot elkaar te verhouden. Daarmee creëer je daadwerkelijk een humuslaag. Zo blijft niet alles, zoals nu, onder het maaiveld.

We bevelen de gemeente aan op korte termijn in gesprek te gaan met Oostpool en De Nieuwe Oost om de toekomstige samenwerking te verkennen.

En tot slot, zorg dat Kwatta, of de plek die ze innemen, in wat voor vorm dan ook behouden blijft voor Nijmegen. Dat draagt echt bij aan het theaterklimaat in de stad en is van belang voor de voorstellen die in dit rapport zijn gedaan. Jeugdtheater ligt niet binnen onze opdracht en we spreken ons niet uit over de oplossing, maar we willen wel het belang om überhaupt een professioneel gezelschap in de stad te hebben benadrukken. Als het eenmaal weg is, is het erg moeilijk om weer iets op te bouwen.

Keizersgracht 100-104
1015 CV Amsterdam, the Netherlands
info@blueyard.nl
www.blueyard.nl